

WZORCE KONSUMPCJI ŻYWNOŚCI W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I W POLSCE W LATACH 1990–2000

Agnieszka Borowska

Streszczenie. Artykuł przedstawia zmiany zachodzące w spożyciu podstawowych produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego w krajach Unii Europejskiej i Polsce w latach 1990–2000. Scharakteryzowano wzorce konsumpcji żywności występujące w UE, a na podstawie różnic oraz podobieństw występujących w poziomie i strukturze spożycia podstawowych produktów żywnościowych między krajami „piętnastki” podjęto próbę klasyfikacji wzorców konsumpcji żywności i zaproponowano ich nazewnictwo. Omówiono również ekonomiczne uwarunkowania spożycia żywności w Polsce w latach 90. – w okresie negocjowania członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: spożycie żywności, wzorec konsumpcji żywności, wydatki na żywność.

WSTĘP

Znajomość kierunku przemian w poziomie i strukturze spożycia żywności mieszkańców Polski i krajów należących do Unii Europejskiej pozwala na wskazanie obecnych i przyszłych zmian w popycie na produkty rolno-spożywcze i ich podaży. Pogłębiająca analiza tych zagadnień, zwłaszcza w perspektywie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, jest bardzo ważna, również ze względu na miejsce rolnictwa w gospodarce narodowej Polski i liczbę konsumentów na rynku.

Artykuł przedstawia fragment wyników badań wykonanych w ramach pracy doktorskiej, którą wspomogły środki KBN otrzymane na realizację tematu „Przemiany w spożyciu żywności w Polsce i wybranych krajach europejskich w latach 1988–1998” (projekt nr PB 0534/H02/2000/18; nr rej. 1H02F00818). Przeprowadzone badania miały na celu pokazanie zmian zachodzących w rozmiarach i strukturze spożycia żywności oraz występujących w nich tendencjach w Polsce oraz w krajach europejskich. Do porównań przyjęto państwa należące obecnie do Unii Europejskiej, co zostało podyktowane przede wszystkim przyszłym wstąpieniem Polski do tego ugrupowania, a także pewnymi podobieństwami pomiędzy wzorcem konsumpcji żywności występującym w Polsce a wybranymi krajami UE. Nie bez znaczenia była też możliwość uzyskania

---

pełnych, porównywalnych danych wyjściowych pochodzących z bazy danych Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa – FAOSTAT, niezbędnych do badań w dłuższym okresie.

EKONOMICZNE UWARUNKOWANIA SPOŻYCIA ŻYWNOŚCI W POLSCE I KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W LATACH DZIEWIĘDZIESIĄTYCH

W krajach UE udział żywności w wydatkach konsumpcyjnych jest niski, stanowi około 10–16% i wykazuje dalszy spadek (tab. 1). W Polsce od 1990 r. do 2000 r. udział wydatków na żywność w wydatkach ogółem spadł z poziomu ok. 51% do 30,8%.

W Polsce, zwłaszcza na początku przemian społeczno-gospodarczych, przeciętna płaca wystarczała na zaspokojenie podstawowych potrzeb konsumenta, do których zalicza się żywność, opłacenie świadczeń mieszkaniowych i niezbędnych usług.

Tabela 1. Procentowy udział żywności w wydatkach konsumpcyjnych gospodarstw domowych w Polsce i krajach Unii Europejskiej w latach 1990–1999

Table 1. Percentage of food in expenses of households in Poland and EU countries in the period of 1990–1999

Kraje/Lata	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1999
Austria	.	.	.	14,8	14,1	13,0	12,7	12,4	12,0
Belgia	15,6	15,3	14,7	14,0	13,4	13,0	12,4	13,0	12,1
Dania	14,9	14,7	14,8	14,6	14,1	14,3	14,0	.	11,6
Finlandia	.	.	.	16,1	15,7	14,1	13,4	13,0	12,9
Francja	15,5	15,4	15,0	14,5	14,3	14,2	13,8	13,9	.
Grecja	30,2	29,1	28,8	28,3	17,6	17,5	16,8	16,5	15,7
Hiszpania	18,5	17,8	.	16,8	.	.	.	.	17,3
Holandia	14,2	11,8	11,3	11,1	11,1	10,8	10,7	10,7	9,5
Irlandia	19,5	.	18,4	18,2	17,3	16,6	14,9	14,3	13,6
Luksemburg	11,7	10,9	10,9	.	.	.	.	.	9,1
Niemcy ^a	.	11,9	11,4	10,9	14,7	10,9	10,2	9,9	.
Portugalia	25,4	23,6	.	.	.	23,6	.	.	20,5
Szwecja	.	.	.	14,4	.	14,3	13,4	.	.
Wielka Brytania	11,5	11,5	11,3	10,9	10,6	10,4	10,5	.	9,5
Włochy	17,8	17,3	17,1	17,0	16,6	16,3	15,9	15,1	17,4
Polska	50,7	45,4	42,7	41,5	39,9	39,7	37,8	36,0	31,2

^aRFN łącznie z napojami alkoholowymi i bezalkoholowymi.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie The Agricultural Situation in the Community – Report 1990–2000, National Accounts ESA. Detailed tables by branch 1970–1997. Vol. 2, EUROSTAT 2000.

Wraz z rozwojem gospodarczym w krajach UE następował wzrost zamożności ludności, który wpływał na zmiany w poziomie i strukturze spożycia, w tym i żywności. Zmniejszał i zmniejsza się udział wydatków na dobra żywnościowe o niższych walorach odżywczych (tłuszcze zwierzęce, ziemniaki, niektóre produkty zbożowe), a wzrasta na szlachetniejsze odmiany wędlin, mięsa, warzyw, owoców i ich przetworów oraz nabiału, w tym głównie na napoje mleczne. Sytuacja ekonomiczna gospodarstw domo-

wych zarówno w krajach Unii Europejskiej, jak i w Polsce różnicuje poziom oraz strukturę spożycia żywności. Tabela 2 ilustruje siłę nabywczą wynagrodzeń mieszkańców państw UE i Polski.

Pomimo kilkukrotnie niższego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w Polsce niż w krajach „piętnastki”, w latach 90. poziom i struktura konsumowanej żywności były podobne do występującej w niektórych krajach UE – wskazują na to wzorce konsumpcji żywności.

WZORCE KONSUMPCJI ŻYWNOCI W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Pojęcie „wzorec konsumpcji” jest często używane zamiennie z pojęciem „model konsumpcji”. W niniejszym opracowaniu została przyjęta interpretacja według A. Hodoly’ego. Przez wzorec konsumpcji Hodoly rozumie „konstrukcję teoretyczną odnoszącą się do »stosunków« realizowanych aktualnie, a model odnosi się do przyszłości”.

W wyniku przeprowadzonych badań własnych i literaturowych wyodrębniono wzorce konsumpcji żywności, które cechowały poszczególne kraje Unii Europejskiej w latach 1990–2000. W pracy scharakteryzowano każdy z wzorców, a na podstawie różnic oraz podobieństw występujących w poziomie i strukturze spożycia podstawowych produktów żywnościowych między krajami „piętnastki” podjęto próbę ich klasyfikacji i zaproponowano nazewnictwo. W UE występują cztery wyraźnie wykrystalizowane wzorce konsumpcji – skandynawski, „wyspiarski”, środkowoeuropejski i śródziemnomorski. Mieszkańcy Francji, Holandii oraz Belgii i Luksemburga mają odrębne od wyżej wymienionych wzorce konsumpcji.

I tak, skandynawski wzorec konsumpcji cechuje wysoki poziom spożycia mleka, średni jaj, tłuszczów zwierzęcych, zbóż, niski mięsa i warzyw. W dużej mierze o dominacji w diecie Szwedów i Finów produktów zwierzęcych decydują warunki klimatyczne panujące w Skandynawii.

Do „wyspiarskiego” wzorca konsumpcji zaliczyć można mieszkańców Irlandii i Wielkiej Brytanii. Wyróżnia się on jednym z najwyższych w UE poziomem spożycia ziemniaków i mięsa drobiowego. Mimo dostępu do akwenów oceanicznych i morskich, mieszkańcy tej części Europy spożywają niewielkie ilości ryb. Mało też jedzą warzyw, owoców oraz mięsa wieprzowego. W Irlandii spożywa się więcej niż w Wielkiej Brytanii tłuszczów zwierzęcych, a mniej jaj i tłuszczów roślinnych.

Śródkowoeuropejski wzorec konsumpcji występuje w Austrii, Niemczech i Danii. Te trzy kraje cechuje spożycie mięsa wieprzowego, mleka, jaj oraz ziemniaków i warzyw na zbliżonym poziomie.

Śródziemnomorski wzorec jest charakterystyczny dla krajów Basenu Morza Śródziemnego, takich jak Grecja, Włochy, Portugalia i Hiszpania (poza Francją). Przeważa w nim spożycie produktów roślinnych, tj. zbóż, owoców, warzyw, tłuszczów roślinnych, strączkowych. Na ogół w krajach tych jest niższe w porównaniu z innymi krajami UE spożycie mięsa, ziemniaków i cukru, choć zdarzają się nieliczne wyjątki. Należą do nich wysokie spożycie mięsa ogółem, w tym wieprzowego i drobiowego w Hiszpanii, ziemniaków, mięsa drobiowego i ryb w Portugalii, najwyższe w UE spożycie warzyw, owoców, tłuszczów roślinnych i baraniny w Grecji, a we Włoszech zbóż i wołowiny.

Tabela 2. Relacje przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych do cen detalicznych wybranych artykułów żywnościowych w Polsce i krajach Unii Europejskiej w latach 1990 i 1998

Table 2. The ratio of average monthly nominal wages to retail prices of the chosen food products in Poland and EU countries in 1990 and in 1998

Kraj	Mięso wołowe* 1 kg		Mięso wieprzowe** 1 kg		Kurczęta bite 1 kg		Mleko*** 1 litr		Masło 1 kg		Jaja**** 12 sztuk		Mąka pszenna 1 kg		Ziemiaki 1 kg		Cukier biały 1 kg	
	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998	1990	1998
Austria	167	205	267	268	466	568	1971	2485	248	359	659	677	1518	2869	2500	2903	1340	1699
Belgia	88	105	245	262	348	413	1849	2176	236	272	762	876	1252	2523	4367	4195	1031	1109
Dania	.	.	.	.	.	.	2125	.	330	.	812	.	1988	2014d	3155	.	1496	.
Hiszpania	217	272	250	401	510	744	1599	2213	117	159	873	1266	1452	2213	2905	3507	1130	1499
Finlandia	111	244	226	433	327	705	1914	2986	199	433	637	1402	1266	3404	2766	3892	1002	1780
Francja	82	94	194	214	385	531	1404	1596	207	262	592	669e	1274	1430d	2237	1282	1144	1132
Grecja	.	.	146	187	227	296	664	883	123	186	356	372	687	1187	1558	1725	784	983
Irlandia	117	293	305	.	.	504	1736	2013	310	360	802	911	2220	2718	3182	3757	1193	1411
Luksemburg	106	124e	.	307e	427	473e	2027	2746e	321	440e	901	1222e	2317	3199b	5067	5245e	1247	1627e
Holandia	180	211b	256	317b	513	617b	2737	3280b	379	507b	1306	1545b	3186	.	5599	5216e	1812	2441b
Portugalia	28	32	.	.	47	231	592	792	55	80	264	395	505	643	1284	1376	357	442
Szwecja	125	218	.	432	365	605	2452	2596	330	378	706	778	1770	3756	3230	2759	1872	1674
Wielka Brytania	261	260	324	413e	489	702	1965	2726	444	475	909	1055	3057	4089	3794	3668	1719	2441
Polska	43	97	44	125	63	196	963	496	412	465	117	335	295	740	2279	2463	200	580

. – brak danych, b – 1995 r.; c – 1994 r.; d – 1992 r.; e – 1996 r.; f – 1993 r.; g – 1991 r. *bez kości; **z kością; ***krowie świeże 3–3,5% pasteryzowane, ****kurze świeże.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Statistiques des Salaires et de la Durée du Travail par Profession et des Prix de Produits Alimentaires; Bureau International du Travail 1994–1999; Annuaire des Statistiques du Travail; Bureau International du Travail 1998–1999 oraz Roczników Statystycznych GUS za lata 1995–1999.

Francję, Holandię oraz Belgię i Luksemburg trudno jest zaliczyć do określonych wyżej wzorców konsumpcji. Mieszkańcy tych krajów spożywają najwięcej w UE jaj, mają zbliżony poziom spożycia mleka, zbóż i warzyw (poza Holandią). We Francji i w Holandii spożywa się więcej mięsa niż w Belgii i Luksemburgu. Francuzi konsumują najwięcej w UE mięsa wołowego i cielęcego, co wiąże się z tradycją ich kuchni (krwiste mięso z dodatkiem czerwonego wina).

Powstaje pytanie: czy poziom i struktura spożycia żywności w Polsce w ostatnich dziesięciu latach są zbliżone do któregośkolwiek z omówionych wzorców konsumpcji? Trudno na to pytanie jednoznacznie odpowiedzieć, aczkolwiek w 2000 r.:

- poziom spożycia cukru, ryb i tłuszczów zwierzęcych był zbliżony do spożycia mieszkańców Austrii,
- zbóż w Polsce konsumowano tyle ile w Grecji, nieco zaś mniej niż we Włoszech,
- warzyw Polacy spożywali o kilka kg mniej niż we Francji,
- mięsa spożywno podobne ilości co w Finlandii i Szwecji.
- nadal w Polsce poziom spożycia ziemniaków był wysoki, za to bardzo niski owoców i mleka.

Tabela 3. Spożycie podstawowych produktów pochodzenia roślinnego w krajach Unii Europejskiej i w Polsce w latach 1990 i 2000 [kg/osobę/rok]

Table 3. The consumption of basic products of plant origin in EU countries and Poland in 1990 and in 2000

Kraj/Produkt	Zboża		Ziemniaki		Warzywa		Owoce		Cukier	
	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000
Austria	91	113	63	66	75	96	140	129	40	43
Belgia-Luksemburg	103	108	106	115	91	147	126	121	41	48
Dania	95	118	70	84	77	105	78	103	41	36
Finlandia	102	115	82	70	55	71	80	85	40	37
Francja	110	115	72	67	117	131	86	94	35	36
Grecja	151	151	73	71	216	293	207	162	30	30
Hiszpania	102	100	107	85	179	157	148	117	29	30
Holandia	70	74	90	85	75	84	139	127	55	45
Irlandia	134	128	127	125	70	73	81	88	39	40
Niemcy	94	97	81	80	80	74	125	132	29	36
Portugalia	124	134	142	125	179	177	103	133	33	31
Szwecja	81	102	71	54	65	72	100	99	42	44
Wielka Brytania	93	108	105	109	93	84	77	84	41	34
Włochy	157	160	43	40	163	186	138	141	29	29
Polska	145	154	144	135	123	125	29	46	47	42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych FAOSTAT 2002, liczby w tabeli podano w zaokrągleniu.

Tabela 4. Spożycie podstawowych produktów pochodzenia zwierzęcego w krajach Unii Europejskiej i w Polsce w latach 1990 i 2000 [kg/osobę/rok]
 Table 4. Consumption of basic products of animal origin in EU countries and Poland in 1990 and in 2000

Kraj/Produkt	Mięso ogółem		Wieprzowina		Wołowina		Drob		Ryby		Mleko		Tłuszcz zwierzęcy		Jaja	
	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000	1990	2000
Austria	104	107	67	68	22	20	13	17	12	15	257	283	21	14	14	12
Belgia-Luksemburg	90	84	46	39	20	19	16	19	20	22	218	226	27	26	12	11
Dania	98	115	65	71	19	25	12	18	27	27	229	234	26	26	14	14
Finlandia	64	65	33	34	22	18	7	13	35	32	347	350	14	12	11	9
Francja	99	100	34	38	33	26	21	26	32	31	268	259	16	19	15	16
Grecja	72	88	20	34	20	22	16	18	21	25	225	265	2	4	11	10
Hiszpania	92	114	47	66	13	15	23	23	36	45	150	162	5	5	16	11
Holandia	86	91	45	52	20	20	18	13	11	21	307	368	13	10	12	20
Irlandia	86	92	34	39	18	15	24	29	17	16	280	271	12	16	8	8
Niemcy	96	85	60	54	22	13	11	13	16	15	224	232	21	22	14	12
Portugalia	65	91	30	42	17	17	14	27	59	76	159	207	9	12	7	10
Szwecja	59	70	32	36	17	20	6	11	31	31	350	345	19	17	13	12
Wielka Brytania	72	77	25	25	21	17	19	28	21	22	227	221	11	7	11	10
Włochy	85	92	32	40	27	25	20	20	23	25	255	265	10	10	12	12
Polska	73	70	46	47	18	8	8	14	10	12	230	190	21	14	11	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych FAOSTAT 2002, liczby w tabeli podano w zaokrągleniu.

W drugiej połowie lat 90. wraz ze wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia Polaków obserwowano, pomimo spadku spożycia żywności ogółem, wzrost spożycia produktów przetworzonych (jak: wyroby ciastkarskie, makarony, soki i napoje owocowo-warzywne, frytki, jogurty, kefiry, desery mleczne, lody i in.), a spadek spożycia mąki, pieczywa, tłuszczów zwierzęcych, zwłaszcza masła i mleka (tab. 5).

Tabela 5. Spożycie żywności przetworzonej w gospodarstwach domowych w Polsce w latach 1993–2000 (kg na osobę rocznie)

Table 5. Households consumption of processed food in Poland in the period of 1993–2000

Wyszczególnienie	1993	1998	1999	2000
Makaron	2,88	3,48	3,72	3,84
Wyroby ciastkarskie	2,4	6,24	6,24	6,24
Jogurty	.	3,72	4,2	3,96
Napoje mleczne	.	2,4	2,88	2,76
Lody	.	1,8	1,92	1,68
Wody mineralne	.	9,84	12,12	13,32
Soki owocowe	.	7,08	7,2	7,68
Soki warzywne i owocowo-warzywne	.	1,08	1,68	1,68

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Budżetów Gospodarstw Domowych GUS.

Kierunki zmian, które wystąpiły w spożyciu żywności w Polsce w analizowanym okresie, wskazują na wzrost świadomości żywieniowej konsumentów i dążenie do prozdrowotnego sposobu odżywiania. Należy mieć także na uwadze i to, że z przyczyn ekonomicznych obecnie w gospodarstwach o najniższych dochodach ograniczony jest dostęp do droższych, wyżej przetworzonych produktów zwierzęcych – m.in. mięs, przetworów mlecznych itp.

Korzystne zmiany, z punktu widzenia nauki o żywieniu, w spożyciu podstawowych produktów żywnościowych w Polsce w latach 1990–2000 to:

- wzrost spożycia owoców o 59% (czyli o około 17 kg na osobę rocznie), mięsa drobiowego o 75% (o 6 kg), tłuszczów roślinnych o ponad 80% (o około 7 kg), ryb o 20% (o 2 kg),
- spadek konsumpcji tłuszczów zwierzęcych o 33% (o 7 kg), zwłaszcza masła o 50%,
- ustabilizowany poziom spożycia mięsa ogółem (kształtuje się w granicach około 70 kg na mieszkańca), podczas gdy konsumpcja mięsa wołowego oraz baraniego i koziego spadła odpowiednio o 56% i prawie 100%,
- utrzymywanie się na jednym z najwyższych poziomów w Europie (zwłaszcza w porównaniu z krajami UE) spożycia produktów zbożowych (około 154 kg) oraz ziemniaków (około 135 kg na osobę),
- spadek spożycia cukru o 5 kg na osobę rocznie.

Niekorzystnym trendem w spożyciu jest spadek konsumpcji mleka o 17%, czyli o 40 kg na osobę.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza zmian w spożyciu podstawowych produktów żywnościowych w Polsce i krajach UE między 1990 a 2000 r. pozwala na następujące uogólnienia:

1. Przeciętne spożycie produktów zbożowych w UE wykazywało niewielką tendencję wzrostu. Spadek ich konsumpcji wystąpił w Hiszpanii i Irlandii. W Polsce odnotowano wzrost spożycia produktów zbożowych o 9 kg na osobę.

2. Spożycie ziemniaków w UE w dalszym ciągu wykazuje różnice pomiędzy poszczególnymi krajami. Wysokie było w Irlandii i Portugalii, najniższe we Włoszech. Tendencja spadkowa wystąpiła w większości krajów UE oprócz Danii, Austrii, Belgii i Luksemburga oraz Wielkiej Brytanii. W Polsce poziom spożycia ziemniaków jest wyższy niż krajach UE i wykazuje on niewielki spadek.

3. Spożycie *warzyw* znacznie różni się w krajach UE, różnica wynosi nawet ponad 200 kg na osobę rocznie. W większości państw ich konsumpcja systematycznie rośnie. W Polsce pozostaje na prawie niezmiennym poziomie około 124 kg na osobę rocznie.

4. Zmniejszenie konsumpcji owoców wystąpiło w 7 krajach, największe spadki odnotowano w Grecji (aż o 45 kg), Hiszpanii (o 31 kg), Austrii i Holandii (odpowiednio o 11 i 12 kg). W Polsce stopniowo wzrasta (o 17 kg) poziom spożycia owoców.

5. W spożyciu cukru zmiany zarówno w kierunku wzrostu, jak i spadku były na ogół nieznaczne poza Holandią. W Polsce spożycie cukru zmalało o 5 kg na osobę.

6. Zwiększało się spożycie produktów mleczarskich (w ekwiwalencie mleka), szczególnie w krajach o niskiej uprzednio jego konsumpcji (np. w Portugalii, Hiszpanii, Belgii i Luksemburgu, Grecji). Spadki wystąpiły w Irlandii, we Francji, w Szwecji i Wielkiej Brytanii. W Polsce spożycie tych produktów spadło o około 40 kg na mieszkańca, ten niski poziom budzi niepokój wśród żywieniowców.

7. Przeciętny poziom spożycia mięsa ogółem w UE można uznać za wysoki, wzrósł on średnio o 10%. Zmianie ulega struktura spożycia mięsa, wzrasta udział mięsa drobiowego, spada zaś wołowego. Spożycie wieprzowiny zwiększa się w krajach o dotychczasowym jego niskim poziomie, np. w Grecji, Portugalii. Konsumpcja wołowiny maleje dosyć znacznie, m.in. wskutek wystąpienia choroby BSE, zwłaszcza w krajach, gdzie wcześniej wystąpił wysoki poziom jej konsumpcji. W Polsce spada spożycie mięsa, w tym wzrasta konsumpcja drobiu, maleje wołowiny, a na niezmiennym poziomie pozostaje spożycie wieprzowiny.

8. Spożycie tłuszczów zwierzęcych w UE przeciętnie spadło, ale wzrosło w Portugalii, Grecji, we Francji, w Irlandii i Niemczech. W Polsce spadek konsumpcji wynosił około 34%.

PIŚMIENNICTWO

- Gulbicka B., 2000: Wyżywienie polskiego społeczeństwa w ostatniej dekadzie XX wieku. IERiGZ, Seria: Studia i Monografie, nr 96, Warszawa.
- Hodoly A., 1975: Spożycie i formy jego realizacji w rozwoju gospodarki społeczeństwa socjalistycznego. Biblioteka IHWiU, Warszawa.

- Kowrygo B., Rejman K., Świstak E., 1997: Ocena spożycia żywności w Polsce w nowych warunkach ekonomiczno-społecznych. Zeszyty Naukowe Ekonomika i Organizacja Gospodarski Żywnościowej, nr 29, Wyd. SGGW, Warszawa.
- Sekula W., Niedziałek Z., Figurska K., Morawska M., Boruc T., 1997: Wyżywienie w Polsce na tle innych krajów. IZZ, nr 86, Warszawa.
- Tracy M., 1997: Polityka rolno-żywnościowa w gospodarce rynkowej. Wprowadzenie do teorii i praktyki. OLYMPUS, Warszawa.
- Zatoński W., 2000: Jak zdrowo się odżywiać. Wyd. Centrum Onkologii – Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie, Warszawa.

NUTRITION CONSUMPTION STANDARDS IN EUROPEAN UNION COUNTRIES AND POLAND IN THE PERIOD 1990–2000

Abstract. The paper discusses the changes in the consumption of some basic products of the plant and animal origin in European Union and in Poland in the period of 1990–2000. The patterns of food consumption in EU were analysed. The classification of patterns was worked out on the basis of differences and similarities to the EU's consumption. Some elements having impact on the consumption in Poland in the nineties, during the period of Polish negotiations with EU were also discussed.

Key words: consumption of food, nutrition consumption standards, expenditure on food.

Agnieszka Borowska, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa